

Projekt NEWBIE, 1. Diskusijski krožek, Mekinje, 7. 9. 2018

Dogodek vodili: Irma Poročnik Slavič in Barbara Lampič, Oddelek za geografijo UL FF.

Organizirano v okviru Slovenskega festivala LAS

Tema: (NE)RAZPOLOŽLJIVOST KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ V SLOVENIJI

Diskusija in aktivno sodelovanje v tematskih delovnih skupinah sta naslavljala nekatera aktualna vprašanja, ki se navezujejo na problem dostopanja, razpoložljivosti in ravnanja s kmetijskimi zemljišči (KZ) – vse s ciljem, kako ponuditi rešitve kmetom - predvsem novim pristopnikom v kmetijstvu in podpornemu okolju.

Izhodišče

V Sloveniji so razpoložljiva KZ omejena (manj kot 35 %), posebej kritičen je skromen obseg obdelovalnih zemljišč. Zaradi velikega interesa po zemljiščih oziroma razpoložljivem prostoru, smo priče spremembam dejanske rabe: izgube KZ na ravninskih in za kmetijstvo najprimernejših tleh so zaradi velikih pritiskov hitre in obsežne. Hkrati je očitna tudi vse večja potreba po KZ s strani kmetijskega sektorja - obstoječih večjih pridelovalcev, pa tudi manjših družinskih kmetij ter novincev, ki z novimi pristopi in poslovnimi načrti iščejo svoje priložnosti v kmetijstvu, sočasno pa ostajajo pomembni oblikovalci in ohranjevalci slovenske kulturne pokrajine. Vprašanje razpoložljivosti in dostopnosti KZ daleč presega le kmetijski sektor – gre za medsektorski izziv, kjer je zlasti očitna odsotnost aktivnega prostorskega načrtovanja.

Kmetijska zemljišča morajo v Sloveniji postati vrednota – zaradi njihove omejenosti je tako izjemnega pomena njihovo varovanje, pri sprejemanju relevantnih odločitev je čedalje bolj odločilen čas in zlasti način upravljanja z njimi!

Kratki vsebinski poudarki in zaključki

Dostop do KZ, dostop do informacij o KZ:

- vzpostavitev ROK-a (register opuščenih kmetij), ki bi se sproti ažuriral;
- specializirani svetovalci na ravni območnih enot kmetijske svetovalne službe;
- zakonske spremembe - zakonsko potrebno razširiti nabor zakupnikov.

Obstoječi način najemanja KZ:

- prisotno izigravanje obstoječe zakonodaje;
- izključenost novih pristopnikov (ker ne izpolnjujejo formalnih pogojev);
- sistem najemanja naj pogojuje aktivno kmetovanje: verificiran poslovni načrt, znanje.

KZ v javni lasti:

- realen cilj do 15 % KZ v državni lasti;

- sprememba Zakona o kmetijskih zemljiščih; sprememba prioritete liste (pogoj: način obdelave), pospešiti postopke, sodelovanje z lokalnimi skupnostmi;
- če so zemljišča zaraščena, naj jih SKGZ dobi v intervencijsko upravljanje oziroma naj bodo podvržena obdavčitvi;
- nujna širša kampanja na državni ravni „kmetijska zemlja kot vrednota«.

Potrebe po KZ:

- ni inštrumenta za zaščito KZ na lokalni ravni – zato predlog vzpostavitve lokalnih organov/ustanov, ki bi varovale KZ na lokalni ravni.
- nujno vzpostaviti sistemsko »recikliranje« degradiranih zemljišč (država), potrebno strokovno in racionalno upravljanje že obstoječih stavbnih zemljišč.
- spremenjena in aktivnejša vloga SKGZ (zaščita zemljišč!).
- še vedno nerealizirana pravna vzpostavitev varovanja trajno varovanih KZ (TVKZ).
- nujno potrebno aktivno sodelovanje in usklajevanje številnih resorjev.

Na osnovi razprave in ugotovitev bomo zagotovili vzpostavitev aktivnosti in predlagali potencialne odgovorne akterje in deležnike za njihovo realizacijo. Zavedamo se, da predstavlja reševanje zastavljenih izzivov, vezanih na dostopnost kmetijskih zemljišč, dolgotrajen proces.

Ozadje dogodka

Oddelek za geografijo FF UL je partner projekta NEWBIE (*New Entrant netWork: Business models for Innovation, entrepreneurship and resilience in European agriculture*; projekt Horizon 2020, poteka 2018–2021, povezava: www.newbie-academy.eu), ki povezuje deset partnerjev v devetih državah. Osrednja ciljna skupina, ki jo projekt naslavlja, so **novi pristopniki** v kmetijstvo: med njih prištevamo *novince* (vsakdo, ki se povsem na novo vključi v kmetijsko dejavnost) in *naslednike* (se vključi v obstoječo kmetijo), ki na kmetiji vzpostavijo nov poslovni model. Novi pristopniki se soočajo z različnimi ovirami, kot so: dostop do zemlje, kapitala, informacij, trgov ipd.

Jedro projekta NEWBIE predstavlja **Diskusijski krožek**, ki bo v državi partnerici (torej tudi Sloveniji) povezoval več različnih deležnikov in akterjev. V času projekta bo vsaka država organizirala 8 srečanj, ki bodo naslavljala nacionalno najbolj aktualne tematike. Tako so se na prvem srečanju (**7. 9. 2018**, v sklopu Srečanja slovenskih lokalnih akcijskih skupin v Mekinjah pri Kamniku) soočila mnenja, izkušnje in predlogi novincev, naslednikov, javnih ustanov, odločevalcev, lokalne samouprave, raziskovalcev in izobraževalnega sektorja. **Razpravljali smo o ključni oviri**, s katero se soočajo vsi novi pristopniki, tj. z **(ne)razpoložljivostjo kmetijskih zemljišč v Sloveniji**.

Vsi, ki jih zanimajo novi pristopniki in njihovi poslovni modeli, ki v svojem okolju prepoznajo zanimive primere ali so sami novi pristopnik, so del njihovega podpornega okolja (občine, lokalne akcijske skupine, svetovalne službe, finančni in pravni ter izobraževalni sektor ipd.), so dobrodošli, da se vključijo v Mrežo NEWBIE (povezava: <http://www.newbie-academy.eu/membership-si/>). Sodelovanje v Mreži NEWBIE bo omogočilo seznanjanje z novimi poslovnimi modeli doma in v drugih državah, z različnimi primeri in praksami reševanja ovir pri dostopu do zemljišč, kapitala, trga, informacij, delovne sile ipd.

Zapis pripravili: Barbara Lampič in Irma Potočnik Slavič